

Izveštaj tima za Socijalnu reviziju u Elez Hanu

Nadgledani projekat “Uređenje parka u ulici “Isa Berisha”
(asfaltiranje, trotoar, javna rasveta, zelenilo)”

Ovaj izveštaj je pripremio projekat DEMOS, koji sprovodi Helvetas Swiss Intercooperation Kosovo.

Odricanje od odgovornosti: Nalazi i zaključci izraženi u ovom izveštaju ne predstavljaju neizostavno stavove Evropske unije, Švajcarske, Švedske i Norveške.

Decembar 2023, Priština, Kosova

©**DEMOS**

DEMOS i cilj projekta

Projekat decentralizacije i podrške opštinama (DEMOS) podržava 38 opština Republike Kosovo u postizanju lokalne uprave sa više demokratije i boljeg upravljanja opštinama. Takođe podržava Vladu Kosova u razvoju politika koje su pogodnije za finansiranje opština zasnovano na pravilima.

DEMOS je trenutno u svojoj trećoj fazi (2022-2025) zasnivajući se na uspehe uspehe postignute od početka projekta 2014. Projekat sufinansiraju Evropska unija na Kosovu, Švajcarska, Švedska i Norveška, a sprovodi ga Helvetas Swiss Intercooperation Kosovo.

Podrška DEMOS-a opštinama Kosova je u okviru Granta učinka kao jedan od alata koji garantuje podršku opštinama sa dobrim učinkom.

Učinak opštine se ocenjuje kroz Sistem upravljanja opštinskim učinkom (SUOU) Ministarstva administracije lokalne samouprave (MALS).

U cilju povećanja učinka u određenim pokazateljima, DEMOS takođe nudi tehničku pomoć opštinama. Poseban fokus projekta je i podrška centralnoj vladi, gde je DEMOS fokusiran na pružanje pomoći u izgradnji politika za povoljniji okvir za decentralizovano upravljanje.

Prema prvoj komponenti projekta, DEMOS III ima za cilj da otvori podatke za šire javno razmatranje opštinskog učinka i da pokrene Socijalne revizije radi praćenja uticaja projekata Granta opštinskog učinka (GOU) na građane. Svrha ove intervencije je da se organizacije civilnog društva i građani uključe u sprovođenje društvenih revizija kako bi se pratili projekti Granta opštinskog učinka (GOU) koje sprovode opštine.

Da bi ublažio rizike pouzdanosti sredstava Granta učinka, a istovremeno da bi pratio uticaj projekata na građane, DEMOS je uspostavio Socijalne revizije u okviru Granta opštinskog učinka (u sistemu). Socijalne revizije će takođe obuhvatiti praćenje učinka i procese planiranja projekata na opštinskom nivou. Projekat će podržati razvoj alata i metodologija za uzorkovanje, uključujući obuku za uspešno sprovođenje takvih društvenih revizija. Gore pomenute Socijalne revizije će biti finansirane delom sredstava Granta opštinskog učinka i razvijaće ih organizacije civilnog društva. Za ovo će DEMOS biti partner sa ključnim OCD-ima.

BIRN Kosovo je nezavisna, nevladina organizacija čiji su ciljevi informisanje građana i doprinos procesu demokratske tranzicije u zemlji, promovisanje odgovornosti, vladavine prava i reforme politike. BIRN Kosovo posebno ima za cilj da služi kao nadzornik javnih institucija, nadgledajući rad vladajućih i javnih institucija. Pored toga, kroz proizvodnju kvalitetnih i nepristrasnih televizijskih debata i obuku mladih u veštinama argumentacije i debate, BIRN ima za cilj da promoviše i podstakne kulturu debate na Kosovu. Vizija BIRN-a je da obezbedi svoju poziciju vodeće organizacije istraživačkog novinarstva na Kosovu, baveći se potrebom za objektivnim, kvalitetnim i održivim izveštavanjem o brojnim izazovima u zemlji. BIRN Kosova je angažovan od strane DEMOS-a da olakša proces socijalne revizije u pet izabranih projekata u Glogovcu, Suvoj Reci, Kačaniku, Elez Hanu i Vitini.

Tabela sadržaja

Izvršni rezime	6
Metodologija	10
Mapa radova	12
Okruženje u kojem se odvija proces socijalne revizije	13
Poglavlje I – Nalazi u procesu konsultacija sa građanima	15
Nedovoljna dokumentacija u zapisniku	15
Individualizacija grupnih zahteva građana	16
Loše performanse moderatora	16
Rasprava o investicionom projektu sa zajednicom	17
Nedostatak javnih dokumenata o projektu	17
Poglavlje II – Nalazi u procesu planiranja	19
Nedostatak projektantskih kapaciteta u opštini	19
Nedostatak dizajna pristupa za osobe sa invaliditetom	19
Park, nedovršeni projekat	20
Osvetljenje i održavanje	21
Bezbednost na radnom mestu i uticaj na životnu sredinu	21
Poglavlje III – Nalazi u fazi ugovaranja	22
Proces ugovaranja	22
Ugovor o dopunskom radu	23
Pogrešna kalkulacija pozicija	23
Novi ugovor za park	24
Poglavlje IV – Nalazi u sprovođenju ugovora	25
Nezavršetak radova po dinamici	25
Nalazi iz tehničkog prijema radova	26
Nedostatak bezbednosti na radnom mestu	27
Zaključci/preporuke	28
Pismo predsednika opštine Elez Han	31
Pismo tima za socijalnu reviziju u opštini Elez Han	32
Preuzete obaveze od opštine Elez Han za rešavanje preporuka	33
Tim za socijalnu reviziju u Elez Hanu	41

Izvršni rezime

Tim projekta DEMOS je 2022. godine sproveo program izgradnje kapaciteta za grupu aktivista civilnog društva, kako bi povećao njihove kapacitete i olakšao proces Socijalne revizije u zajednici.

Kao novi koncept na Kosovu, socijalna revizija je počela da se sprovodi od strane DEMOS-a i organizacija civilnog društva 2022. godine, dok su prvi izveštaji objavljeni tokom te godine omogućili konkretne promene u revidiranim projektima.

Ko finansira socijalnu reviziju?

Rad u timovima socijalne revizije je dobrovoljan i ne zahteva plaćanje za članove grupe. Timovi za socijalnu reviziju imaju pokriveno troškove i mogu zatražiti podršku za pokrivanje svih troškova u vezi sa hranom ili transportom, putovanja ili poseta nezavisnih donatora.

U nastavku ovog programa, tim BIRN-a obučen od strane DEMOS-a je sredinom 2023. godine započeo realizaciju programa za formiranje pet timova za socijalnu reviziju u pet različitih opština.

Elez Han je jedna od opština korisnica. U junu je BIRN kontaktirao i odabrao članove tima socijalne revizije u Elez Hanu, koji su nakon dvodnevne obuke započeli 7-mesečni proces socijalne revizije.

U skladu sa unapred utvrđenom metodologijom i preporukama BIRN-a, grupa građana iz Elez Hana osnovala je tim "Socijalne revizije". Njima su dodeljeni zadaci analize i nadgledanja projekta izgradnje parka u Elez Hanu i analiziranje procesa javnih sastanaka i konsultacija u opštini Elez Han.

Tim za socijalnu reviziju

Timovi za socijalnu reviziju su grupe građana, koje se okupljaju u cilju povećanja transparentnosti i odgovornosti javnih institucija. Volonterske grupe analiziraju procese u cilju davanja preporuka i većeg uključivanja građana u donošenje odluka.

Ovaj izveštaj predstavlja podatke koje je tim prikupio između jula i novembra 2023. Nadgledani projekat je izgradnja parka "Isa Berisha", koji se finansira u okviru Granta opštinskog učinka.

Koristeći unapred definisanu metodologiju, tim je zaključio da:

- Projekat izgradnje parka "Isa Berisha" bio je zahtev i potreba zajednice Elez Hana.
- Tim nije naišao/konstatovao kršenja u procesu nabavke za izbor kompanije za implementaciju projekta.
- Projekat je izveden bez poštovanja dinamičkog plana i bilo je kašnjenja u završetku radova.
- Implementacija projekta nije ugrozila sredstva dobijena od Granta opštinskog učinka, jer je realizovan u optimalnim rokovima.
- Investicije nisu u potpunosti zadovoljile potrebe zajednice.
- Projekat parka je završen, ali u prvoj fazi nisu tretirana tri bunkera unutar parka. Trenutno se oni nedovoljno koriste i pružaju sklonište opasnim ljudima.
- Opština je pogrešno planirala sistem za navodnjavanje jer bunar otvoren za navodnjavanje parka nema vodu.
- Zbog nepostojanja sistema za navodnjavanje, tokom leta kada je nedostajalo kiše, u parku su se osušila neka drveća i trava.
- Park nije planiran da bude porodičan i pogodan za osobe sa ograničenim sposobnostima.
- U parku nedostaju klupe i igračke za osobe sa ograničenim sposobnostima.
- Nije bilo pokrivenih prostora pristupačnih za osobe sa ograničenim sposobnostima.
- Neki od trotoara nisu pogodni za osobe sa ograničenim sposobnostima.
- Osvetljenje sportskog terena je povezano na elektroenergetski sistem Srednje škole i nije povezan sa osvetljenjem parka, tako da se sportski tereni mogu koristiti samo pod prirodnim svetlom.
- Tokom izgradnje park nije bio bezbedan prostor kao gradilište zbog nepostojanja ograde u svojoj celini
- Investicije u park su oštećene tokom izvođenja radova, ali i nakon njihovog završetka.
- Park od 2 hektara nema nijedan javni toalet, iako su građani na javnoj raspravi tražili da toaleti budu deo projekta.
- U parku nije postavljena nijedna javna česma za snabdevanje vodom posetilaca parka. Ovo je takođe podneto kao zahtev građana na javnoj raspravi koju je za ovaj projekat održala Opština Elez Han.

Šta tim za socijalnu reviziju treba da zna?

Timovi za socijalnu reviziju ne moraju da budu visoko profesionalni. Timovima je potrebna građanska volja i hrabrost, a preporučljivo je imati osnovna znanja iz:

- Funkcionisanja opštine
- Pristupa javnim dokumentima
- Procesu konsultacija sa javnošću, posebno tokom planiranja budžeta i investicija u opštinu
- Procesu javne nabavke

Poseban fokus je posvećen transparentnosti i javnosti projekta u odnosu na građane. Tim je utvrdio da:

- Opština Elez Han je održala posebnu javnu raspravu o projektu parka.
- Opština je objavila ugovor potpisan između opštine i građevinskog preduzeća, ali on nije bio potpun. U ugovoru objavljenom u E-prokurimi nedostajali su radovi koji su bili predviđeni za izvođenje kao i cene za svaku poziciju.
- Opština nije proaktivno objavila druge dokumente, kao što su izveštaji o nadzoru ili računi za plaćanje nisu javni na stranici opštine.
- Izvršni projekat za izgradnju parka nije bio ni javan na stranici opštine.
- Izvršni projekat parka "Isa Berisha" ponuđen je timu za Socijalnu reviziju nakon slanja zahteva za pristup javnim dokumentima.
- Opština Elez Han na oglasnoj tabli projekta nije obavestila građane o imenu nadzornika projekta i njegovim kontaktima.
- Na stranici Opštine Elez Han ne postoji spisak imena opštinskih službenika koji su uključeni u nadgledanje projekata.

Pored analize planiranja i sprovođenja projekta, tim za socijalnu reviziju u Elez Hanu se takođe bavio transparentnošću opštine u odnosu na građane. Tim je otkrio da:

Opština Elez Han ulaže ozbiljne napore da uključi građane u javne sastanke.

- Više platformi se koristi za podsticanje građana da budu deo javnih sastanaka i diskusija.
- U javnim diskusijama dominiraju infrastrukturni zahtevi koji se najvećim delom predstavljaju kao pojedinačni zahtevi.
- Građani imaju malo informacija o sudbini zahteva podnetih prethodnih godina.
- Dokumentacija javnih sastanaka se ostvaruje kroz kratke zapisnike, koji ne predstavljaju u potpunosti sadržaj sastanka.

Metodologija

Ovaj izveštaj predstavlja podatke prikupljene iz intervjua, zahteva za pristup javnim dokumentima, poseta lokacijama i razgovora sa zajednicom. Početkom maja, DEMOS i BIRN su, na osnovu unapred utvrđenih standarda, odabrali 5 projekata u 5 opština Kosova, koji bi bili uključeni u proces Socijalne revizije.

Ko osniva tim za socijalnu reviziju?

Timovi za socijalnu reviziju su nezavisni od institucija i mogu ih osnovati predstavnici zajednice kao i druge grupe. Timovi funkcionišu nezavisno od vlade i za njihovo osnivanje nije potrebna saglasnost javnih institucija.

Grantom za opštinski učinak u 2022. godini finansirano je 57 projekata u 14 opština u zemlji. Na početku procene, tim je isključio 4 opštine iz selekcije, pošto su prošle godine bile uključene u sličan projekat socijalne revizije. U ostalih 11 opština, BIRN je izvršio terenske posete kako bi sagledao situaciju i zatražio informacije o fazama u kojima su se projekti nalazili. Nakon dobijanja izveštaja sa terena, tim DEMOS-a i BIRN-a ocenio je projekte na osnovu sledećih kriterijuma:

- Status projekta (ukoliko je pri završetku, završeno je više od 50% radova ili je u početnoj fazi);
- Ciljanje i visok ili nizak uticaj projekata za marginalizovane grupe kao što su žene, mladi, starije osobe, osobe sa ograničenim sposobnostima i nevećinske zajednice;
- Priroda projekta i oblast uticaja sa prioritetom u oblastima obrazovanja, zdravlja i životne sredine;
- Vrednost granta dodeljenog za realizaciju kapitalnog projekta.

Na osnovu ovih kriterijuma odlučeno je da se u opštini Elez Han prati projekat izgradnje parka "Isa Berisha", u opštini Glogovac projekat izgradnje kolektora za otpadne vode, u Kačaniku projekat za izgradnju vatrogasnog objekta, u Suvoj Reci projekat za izgradnju pešačke staze i izgradnju puta Muštište - Guri i Matozit i puta Topličan - Đinovac, a u opštini Vitina, projekat obnove i proširenja ulice "Kongresi i Manastirit".

Ko je osnovao grupu za socijalnu reviziju u Elez Hanu?

U skladu sa metodologijom definisane od strane projekta DEMOS, BIRN je sačinio listu predstavnika i profesija koje treba pozvati da se uključe u timove za socijalnu reviziju. Kriterijumi za odabir naveli su da grupa ima za cilj da daje prioritet uključivanju žena i marginalizovanih kategorija društva kao što su žene, mladi, starije osobe, osobe sa ograničenim sposobnostima i nevećinske zajednice. Grupa je trebalo da ima mešavinu profesija i uzrasta.

BIRN je dostavio okvirnu listu zanimanja predstavnicima projekta DEMOS. Nakon koordinacije, BIRN je kontaktirao građane Elez Hana kako bi se osiguralo da definisane kategorije budu uključene u tim.

Nakon odabira projekata, DEMOS i BIRN su dobili pisma podrške od predsednika pet opština za pokretanje procesa socijalne revizije za predmetne projekte. Da bi sastavio ovaj izveštaj, uspostavljeni tim Socijalne revizije koristio je nekoliko tehnika za prikupljanje podataka.

Tim se angažovao u onlajn pretraživanju opštinskih javnih evidencija, izradio listu od preko 50 pitanja za projekat i zatražio informacije od opštine, poslao zahteve za pristup javnim dokumentima i analizirao dokumente koje je opština primila. Da bi dokumentovao nalaze, tim je obavio terenske posete i održao sastanke sa zvaničnicima opštine Elez Han

Ko su članovi tima za socijalnu reviziju?

Članovi timova za socijalnu reviziju su članovi zajednice, koji nemaju sukob interesa sa projektom. U timovima ne mogu biti službenici institucije koja je direktno povezana sa projektom i procesom službenog nadzora projekta.

Podatke u izveštaju prikupila su 22 člana tima za socijalnu reviziju, a izveštaj je sačinjen uz pomoć i podršku BIRN-a. Izveštaj je objavljen nakon razmatranja komentara koje je primila opština Elez Han.

Sastav tima: 22 člana

14 žena ili 63,7%

8 muškaraca ili 36,3%

- Penzioneri
- Sportisti
- Studenti
- Ekonomisti
- Profesor
- HandiKos
- Osobe sa ograničenim sposobnostima
- Aktivisti
- Farmaceuti
- Pripadnici KBS-a
- Stanovnici

Mapa radova

Jun 2023.

- Poseta na terenu
- Ciljanje i identifikacija profila koji će biti deo tima
- Priprema liste sa profilima članova tima za Socijalnu reviziju
- Izbor članova tima za Socijalnu reviziju

Jul 2023.

- Dvodnevna obuka za Socijalnu reviziju
- Kreiranje grupe na komunikacionoj platformi Viber
- Potpisivanje Memoranduma o razumevanju sa Opštinom Elez Han
- Poseta tima na terenu sa predsednikom opštine Elez Han
- Poseta na terenu tima Socijalne revizije radi evidentiranja nalaza
- Kontrolisanje pristupačnih materijala na otvorenim platformama

Avgust 2023.

- Imenovanje osoba u timu za upućivanje zahteva Opštini
- Slanje zahteva za pristup javnim dokumentima
- Sastanak sa menadžerom projekta i predsednikom Elez Hana
- Prijem odgovora od strane opštine Elez Han
- Sastanak tima za analizu zapisnika sa javnih konsultacija

Septembra 2023.

- Komunikacija tima sa Opštinom Elez Han i insistiranje na prijem ostalih odgovora i dokumenata
- Prijem ostalih odgovora opštine Elez Han
- Diskusija i analiza dokumenata koje je primila opština Elez Han

Oktobar 2023.

- Sastanak tima za analizu svih dokumenata koje je primio od opštine Elez Han
- Evidentiranje nalaza tima za Socijalnu reviziju
- Podela zadataka za tim u izradi izveštaja
- Uspostavljanje strukture i definisanje tačaka pisanja izveštaja
- Određivanje zadataka za pisanje izveštaja
- Izrada preporuka od strane tima

Novembar 2023.

- Izrada izveštaja o nalazima i preporukama tima za Socijalnu reviziju
- Uređivanje izveštaja
- Adresiranje komentara i sugestija

Decembar 2023.

- Slanje izveštaja na validaciju opštini
- Predstavljanje izveštaja opštinskim službenicima
- Realizacija medijske kampanje za promociju izveštaja

Okruženje u kojem se odvija proces socijalne revizije

Elez Han je jedna od malih opština Kosova sa 9.403 stanovnika, koja je 2023. godine imala budžet od 3.349.714 evra. Opštinski budžet je mali i pomoć iz projekta Grant opštinskog učinka imala je veliki uticaj na zajednicu. Podaci pokazuju da je u 2022. godini budžet za kapitalne investicije iznosio 985.392 hiljade evra, dok je projekat finansiran iz Granta opštinskog učinka bio od vitalnog značaja za zajednicu jer čini preko 25% ukupnog investicionog budžeta u opštini Elez Han.

Opština je odlučila da novac Granta opštinskog učinka uloži u projekat izgradnje parka "Isa Berisha". Elez Han je među najzagađenijim opštinama u zemlji, a područje gde je park trebalo da bude izgrađen pre izgradnje bilo je opasno i neodržavano područje. Područje je poznato kao vojna zona i zajednica je zatražila da se to područje podvrgne procesu regeneracije.

Grant opštinskog učinka

Grant opštinskog učinka je fond koji se dodeljuje opštinama koje su dobro upravljale. U 2022. godini, 14 opština je imalo koristi od ovog granta zbog dobrog upravljanja. Grant finansiraju EU, Vlada Švajcarske, Švedske i Norveške. U 2022. godini, opštine su dobile oko 8 miliona evra od Granta opštinskog učinka. Projektom upravlja Helvetas Swiss Intercooperation Kosovo.

Opština Elez Han je među najzagađenijim opštinama u zemlji i potreba za parkom za borbu protiv zagađenja je zahtev građana već dugi niz godina. Vredi naglasiti da se u zapisnicima javnih rasprava u proteklim godinama 2018-2019-2020 primećuje zahtev građana za zelenim površinama.

Projekat, koji je finansiran sredstvima Granta opštinskog učinka "Uređenje parka u ulici Isa Berisha (asfaltiranje, trotoar, javna rasveta, zelenilo) – prva faza, ima vrednost od 243.936 evra. Ugovor za ovaj projekat potpisan je 22. jula 2022. godine sa kompanijom "Murseli Company" D.O.O. Za isti projekat sa istom firmom je 22. decembra 2022. godine potpisan aneks-ugovor u vrednosti od 9.998 evra, dok je za drugu fazu ovog projekta ugovor potpisan 29. maja 2023. godine u vrednosti od 19.999 evra.

Projekat "Uređenje parka u ulici Isa Berisha (asfaltiranje, trotoar, javna rasveta, zelenilo)" izradila je "ALBA GROUP", dok je Durim Dernjani odlukom predsednika opštine imenovan za menadžera projekta.

Tim za Socijalnu reviziju ocenjuje da Elez Han ima nedostatak zelenih površina i da je postojala potreba za ovim parkom. Ocenjeno je da ovaj projekat ima pozitivan uticaj na posetioce ovog parka, kao što su deca, penzioneri, žene, sportisti, osobe sa ograničenim sposobnostima, studenti i đaci.

Ključni nalazi

Tokom procesa socijalne revizije u Elez Hanu, tim se bavio brojnim temama koje su otkrivene tokom analize dokumenata i terenskih poseta. Tim je konstatovao probleme u pripreмноj fazi tendera, posebno u projektovanju parka. Takođe u fazi sprovođenja projekta, utvrđena su određena kašnjenja. Drugi problemi koji prate projekat su nedostatak investicionog održavanja i potreba za novim investicijama.

Na šta utiče socijalna revizija?

Socijalna revizija u opštini Elez Han uticala je na poboljšanje upravljanja parkom. Tim je obezbedio da vrata bunkera budu zaključana, kamere postavljene u parku i obezbeđeno osvetljenje za fudbalski teren.

U fazi javnih konsultacija, tim je utvrdio da Elez Han treba da nastavi da napreduje u ovom pravcu. Nalazi su grupisani u četiri poglavlja:

- Nalazi u procesu konsultacija sa građanima
- Nalazi u procesu planiranja
- Nalazi u fazi ugovaranja
- Nalazi u sprovođenju ugovora

Poglavlje I – Nalazi u procesu konsultacija sa građanima

Elez Han ima oko 9 hiljada stanovnika. Opština Elez Han konsultuje građane tokom cele godine koristeći različite tehnike, uključujući direktne sastanke sa građanima i formalne javne konsultacije. U početnoj analizi je utvrđeno da je Opština održavala javne sastanke i konsultacije i objavila materijale na zvaničnoj stranici.

Nedovoljno dokumentovanje u zapisnicima

Tim za socijalnu reviziju je analizirao evidenciju javnih konsultacija 2020, 2021. i 2022. godine. Grupa je zaključila da je u javnim raspravama koje su imale za cilj učešće građana i podnošenje njihovih zahteva radi uključivanja u planiranje budžeta, učešće građana nisko. Izuzetak Elez Hana je selo Gorance, gde je zabeleženo veće učešće.

Prilikom analize dokumenata uočeno je da su tokom javnih rasprava većina učesnika bili muškarci, a njihovi zahtevi se najčešće odnose na infrastrukturne probleme, rasvetu i vodu za piće. Tim je otkrio da u javnim raspravama pitanja infrastrukture i dalje dominiraju zahtevima građana.

Predsednik opštine Elez Han ima napredak u organizovanju javnih rasprava, pozivajući sve interesne grupe koje rade i deluju u Elez Hanu. On je sazvao posebnu javnu raspravu sa mladima, nevladinim organizacijama koje zastupaju interese mladih, studentima, sportskim klubovima i predstavnicima Handikosa. Takođe, održana je posebna rasprava sa predstavnicima sela kao što su Paldenić, Sečište, Gorance, Novo Nasele i Krevenik.

Iz analize zapisnika, ali i u razgovorima sa predstavnicima organizacije Handikos, grupa je utvrdila da opština Elez Han uključuje osobe sa ograničenim sposobnostima u javne diskusije i obezbeđuje prostore koje omogućuje njihovo učešće.

Tokom analize materijala, grupa je utvrdila da opština nije prikazala sav sadržaj sastanaka u zapisnicima. U nekim slučajevima, zahtevi građana su napisani u manje od jednog reda i ne sadrže obrazloženje zašto su ti zahtevi važni. U jednom od analiziranih slučajeva pisalo je da je građanin zahtevao da se očisti korito reke. Neki od članova tima socijalne revizije koji su učestvovali u ovoj javnoj diskusiji, sećaju se da je građanin dugo govorio o njegovom zahtevu, tvrdeći da treba očistiti korito jer je bilo poplava i ugroženo je područje.

Individualizacija grupnih zahteva građana

Drugi element koji je grupa istakla tokom diskusija je individualizacija zahteva. U analiziranim zapisnicima grupa je utvrdila da se zahtevi koji su često grupni pripisuju samo jednom građaninu, i to onemogućava legitimitet zahteva.

Na sastancima na kojima su analizirane javne konsultacije identifikovano je nekoliko izazova kojima se treba baviti u budućnosti. Grupa je došla do zaključka da opštinski službenici koji organizuju i održavaju javne konsultacije, na početku sastanaka, ne daju dovoljno informacija o tome šta se desilo sa njihovim zahtevima koji su podneti u prethodnoj godini. U nedostatku ovih informacija, zahtevi se ponavljaju ili se uopšte ne podnose, što utiče na smanjenje poverenja u proces.

Slab učinak moderatora

Tim za socijalnu reviziju je zaključio da moderatori javnih diskusija ne uspevaju da izazovu debatu i postave pitanja zajednici o njihovim potrebama. Moderatorima treba da budu proaktivni i da provociraju zajednicu ako su im potrebne određene investicije. Tim je zaključio da moderatorima treba da napreduju u njihovim pripremama kako bi poboljšali učinak.

Uloga moderatora u javnim raspravama

Uloga moderatora u javnim raspravama treba da bude proaktivnija. Moderatorima treba da podstiču učešće građana u diskusijama o opštinskim projektima i budžetu. Trebalo bi da izazovu debatu i izazovu ideje i predloge građana koji učestvuju.

U okviru redovnih sastanaka, opštine održavaju sastanke za Srednjoročni budžetski okvir, sastanke sa predsednicima opština, konsultativne sastanke sa različitim direkcijama i konsultativne sastanke za budžet.

Elez Han je, pored navedenih sastanaka, koji su obavezni, napredovao i odlučio da održi konsultativni sastanak sa građanima za predmetni projekat. Pozvani su na prezentaciju na kojoj je predstavljen projekat i dobijeni su komentari građana.

Tim za socijalnu reviziju je tokom analize dokumenata utvrdio da je održana jedna javna diskusija sa građanima tog područja za predmetni projekat. U opštini su potvrdili da je sastanak održan i da su na njega uključeni zahtevi građana.

Rasprava o investicionom projektu sa zajednicom

Opština Elez Han je održala javnu diskusiju sa građanima posvećenu projektu uređenja parka "Isa Berisha". Sastanak je održan 1. marta 2022. godine, a spisak učesnika potpisalo je 28 osoba. Opštinski službenici su građanima predstavili projekat i razgovarali o njemu. Građani su dali ideje o uređenju parka tako da obuhvati sve uzraste, neki su tražili više zelenih površina, a neki su tražili i fitness kutak.

Tim je identifikovao da je opština Elez Han razgovarala sa građanima o zahtevima za betonski plato i drugim predlozima o kojima se razgovaralo sa zajednicom.

Nedostatak javnih dokumenata o projektu

Tim se bavio i pitanjem da li su dokumenti o projektu javni i lako dostupni građanima. U publicitetu materijala projekta, tim je utvrdio da na stranici opštine postoje neki objavljeni materijali o ovom projektu, ali nedostaju neki važni materijali. Identifikovano je da je ugovor potpisan između Opštine i građevinskog preduzeća objavljen, ali nije bio potpun. U ugovoru objavljenom u E-prokurimi nedostajali su radovi koji su bili predviđeni za izvođenje kao i cene za svaku poziciju. Ovaj važan dokument je zatim stavljen na uvid timu nakon slanja zahteva za pristup javnim dokumentima.

Tim je takođe utvrdio da opština Elez Han nije proaktivno objavila druge dokumente, kao što su izveštaji o nadzoru ili uplatnice, koje nisu javne na stranici opštine. Tim je takođe obezbedio ove materijale putem zahteva za pristup javnim dokumentima.

Tokom višemesečnog rada obrađeni su i analizirani i drugi elementi odgovornosti. Važan element koji je tim ustanovio je činjenica da građani tog područja nisu znali ko je bio nadzornik projekta. Nadzornik je važan službenik kome se mogu prijaviti problemi i nepravilnosti u pojedinim projektima. Tim je utvrdio da opština Elez Han na oglasnoj tabli projekta nije obavestila građane o imenu nadzornika projekta i njegovim kontaktima.

Nadzornik ugovora

Nadzornik ugovora je lice ili kompanija koju angažuje opština. On je odgovoran za nadgledanje svake faze sprovođenja ugovora. Nadzornik priprema izveštaje za svaku fazu.

Takođe, tim je utvrdio da na zvaničnoj stranici opštine Elez Han ne postoji spisak sa imenima službenika koji su uključeni u nadzor projekata. Nakon zahteva za pristup javnim dokumentima, tim je uspeo da pronađe ime nadzornika ugovora, a razgovori sa njim su pomogli timu da bolje i jasnije razume proces sprovođenja projekta.

Poglavlje II – Nalazi u procesu planiranja

Tim za Socijalnu reviziju je analizirao dokumentaciju koju je dostavila Opština Elez Han, a koja pokazuje kako je projekat projektovan i koje su izmene uređene tokom procesa. U fazi projektovanja javne institucije vode računa da predvide svaki detalj u projektu. To uključuje izgled projekta, materijale koji će se koristiti, kvalitet materijala i arhitekturu projekta. Tim je otkrio da je projektovanje parka imalo određena kašnjenja što je izazvalo probleme tokom sprovođenja.

Nedostatak projektantskih kapaciteta u opštini

Opština Elez Han je mala opština i unutar administracije ne postoji kapacitet za projektovanje i razvoj velikih projekata. Kao rezultat toga, opština je u obavezi da ugovori privatnu kompaniju za izradu projekta parka.

Tim za Socijalnu reviziju je analizirao način na koji je park projektovan i proverio da li je projektovanje urađeno u skladu sa potrebama građana. Projekat je izradila kompanija "Alba Group" D.O.O., pošto opština nema tim za njegovo projektovanje. Tim je otkrio da su neki nedostaci u projektovanju stvorili probleme u sprovođenju projekta na terenu. Takođe, tim je prvobitno utvrdio da izvršni projekat parka nije objavljen na stranici opštine i građani nisu imali priliku da provere svaki detalj projekta.

Nedostatak projektovanja pristupa za osobe sa invaliditetom

Prvo pitanje kojim se tim pozabavio je prilagođavanje parka za osobe sa invaliditetom. Grupa je otkrila da projektant nije vodio računa da garantuje porodične prostore za osobe sa invaliditetom.

U blizini parka nema obeleženog parking mesta za osobe sa invaliditetom. Ulaz u park je uzak i ne mogu ga koristiti neki modeli invalidskih kolica koje koriste osobe sa invaliditetom. U opštini su objasnili da je ulaz po standardima.

Grupa je otkrila da park nema trotoare i znakove za slepe osobe, kao ni akustiku za njih. Takođe, utvrđeno je da klupe postavljene u parku nisu obeležene za osobe sa invaliditetom i ne postoje posebni modeli za njih.

Verande koje se nalaze u parku opremljene su stolovima i stolicama i pristup do njih je nemoguć osobama sa invaliditetom. Grupa je takođe otkrila da projektant nije postavio igračke i opremu za rekreaciju koju mogu da koriste osobe sa invaliditetom.

Park, nedovršen projekat

Investicije opštine Elez Han u park ne zadovoljavaju u potpunosti potrebu da se to područje konačno tretira. Tri vojna bunkera nalaze se u prostoru parka i nisu renovirana i održavana. Jedan od bunkera ima polomljena vrata i predstavlja opasnost za zajednicu jer problematični ljudi tamo borave tokom noći. Nakon zahteva Grupe za Socijalnu reviziju, vrata bunkera su popravljena i zatvorena.

Opština je u projektu planirala da park ima sistem za navodnjavanje. Izgrađen je ceo sistem za navodnjavanje, uključujući i bunar. Ali tim za Socijalnu reviziju utvrdio je da bunar nije dobro planiran jer nema vode. Bunar na dubini od 5 metara je bez vode i zbog toga je ceo sistem nefunkcionalan. Neka stabla u parku su uvenula zbog nedostatka vode dok je trava tokom leta suva. U opštini Elez Han kažu da će stabla biti zamenjena i da će biti potrebna dodatne investicije za poboljšanje sistema za navodnjavanje.

Grupa je takođe otkrila da park ima investicije za koje niko ne zna za svrhu. Jedan konj koji je bio smešten u parku više puta je pronađeno da su ga oborili neodgovorne osobe, a iz opštine kažu da je ova investicija urađena kako bi se ljudi fotografisali pored njega.

U početnom projektu, tim je utvrdio da sistem za nadzor sa sigurnosnim kamerama nije planiran za park, dok je nakon konsultacija sa grupom za Socijalnu reviziju, opština instalirala takav sistem. Tim je takođe pronašao druge nedostatke koji zahtevaju nove investicije u park. Područje nema javni toalet i građani nemaju gde da obavljaju svoje fiziološke potrebe. Takođe, na prostorima parka ne postoje javne česme za konzumiranje vode za piće.

Osvetljenje i održavanje

Drugi problem kojim se grupa bavila je loš dizajn sistema javne rasvete. Grupa za Socijalnu reviziju je na terenu uočila da je javna rasveta za sportski teren, koji se nalazi u parku, priključena na električnu mrežu obližnje škole. Zbog toga se rasveta terena prekida u 20 časova, nakon zatvaranja škole.

Ovo je onemogućilo da teren bude upotrebljiv za aktivnosti posle 20 časova, posebno tokom letnjih meseci.

Nakon sastanaka i konsultacija tima za Socijalnu reviziju sa službenicima opštine Elez Han, ovo pitanje je rešeno. Grupa je takođe otkrila da opština još uvek nije izgradila siguran sistem za održavanje parka. Kao rezultat toga, može i dalje biti oštećen u budućnosti u nedostatku nadgledanja.

Park nema stalnog održavaoca koji bi se brinuo o prostoru i ne postoji sistem za automatsko navodnjavanje koji bi obezbedio da park bude sve vreme zelen.

Bezbednost na gradilištu i uticaj na životnu sredinu

Tim za Socijalnu reviziju se takođe fokusirao na štetu po životnu sredinu ovog projekta prilikom analize dokumenata. Pošto je u pitanju park, a ima zelenih površina, tim je zaključio da projekat nije imao negativan uticaj na životnu sredinu. Tim je došao do zaključka da je projekat imao pozitivan uticaj na životnu sredinu jer su povećane zelene površine i zasađeno drveće, dok je jedno napušteno područje sa dosta otpada pretvoreno u čistu i zelenu površinu.

U zapisnicima sa javnih konsultacija koji su analizirani, grupa je identifikovala da je bilo predloga da park ima više betona, ali opština, pozivajući se na ekološke standarde, nije prihvatila. Čak i materijali koji su korišćeni prilikom izgradnje ocenjeni su da ne izazivaju zagađenje i nenadoknadivu štetu životnoj sredini i fauni.

Bezbednost gradilišta tokom realizacije projekta je još jedan element koji je analizirao tim Socijalne revizije. Tim je otkrio da kompanija nije obezbedila da radno mesto bude 100% izolovano područje. Za obezbeđenje gradilišta korišćena je neka žica, a u nekim slučajevima i traka, a podaci govore da su građani imali nesmetan pristup prostoru gde su se izvodili građevinski radovi. Prema Zakonu o bezbednosti i zdravlju na radu, na gradilišta mogu da uđu samo lica ovlašćena od kompanije i opremljena zaštitnom opremom.

Takođe, tim je utvrdio da je zbog nedostatka bezbednosti na gradilištu u pojedinim slučajevima došlo do krađe materijala, koje je potom nadoknadila kompanija.

Poglavlje III – Nalazi u fazi ugovaranja

Tim za Socijalnu reviziju je takođe analizirao proces ugovaranja projekta. U ovoj fazi grupa je utvrdila da je proces ugovaranja protekao bez problema i bez žalbi ugovornim organima, međutim tim je utvrdio da je opština bila u obavezi da potpiše dodatni ugovor u ovom projektu zbog neadekvatnog planiranja rada.

Proces ugovaranja

Tim za Socijalnu reviziju je tokom višemesečnog rada analizirao i javnu dokumentaciju iz tenderskog procesa projekta. Tender za "Uređenje parka "Isa Berisha (asfaltiranje, trotoar, javna rasveta, zelenilo) raspisala je 22. maja 2022. godine opština Elez Han. Na ovom tenderu je poslalo ponude 9 ekonomskih operatera. Opština Elez Han je preporučila za ugovor Grupu ekonomskih operatera "Murseli Company" & "Marisa" koji su poslali ponudu u iznosu od 243.936 evra. Tri druga ekonomska operatera su dala jeftinije ponude, ali su eliminisani iz konkurencije i više se nisu žalili.

EO "ATC COM" je eliminisan iz konkursa jer njihova ponuda nije bila administrativno odgovorna jer su, kako navode u opštini, "u spisku opreme istekle registracije kamiona". EO "Bejta & Grand Construction & NBT ing – Gnjilane" eliminisano je sa obrazloženjem da "lider ne ispunjava zahtevani kriterijum od najmanje 60% referenci prema zahtevanom kriterijumu od 375.310,00 evra".

Dok EO EDONA & ELEKTRA – Uroševac je eliminisan iz konkursa na osnovu toga da "u dosijeu mašinerije, u kamionskim registracijama, su poslali jedan kiper kamion i još jedan drugi kamion, koji ne ispunjava zahtevani kriterijum. Jer u kriterijumima su zahtevana 2 kiper kamiona, a vi ne ispunjavate zahtevane kriterijume".

Br.	Naziv i adresa ekonomskog operatera	Ukupna vrednost ponude
1	GOE "Murseli Company"& "MARISA"	243,936.04 €
2	OE "ATC COM"	253,373.42 €
3	GOE. "EDONA" & "ELEKTRA"	249,667.28 €
4	GOE "Bejta Commerce" & "Grand Construction" & "NBT-ing"	250,404.04 €
5	GOE "Parajsa" & "Infinit Engineering" & "Modeli Invest"	204,484.72 €
6	GOE "TOPALLI" & "Besa Company"	235,859.28 €
7	OE "Mete Bytyqi"	216,272.00 €
8	GOE "Global Holding" & "Bujar Shabani" B.I	247,901.88 €
9	GOE "ARLINDI" & "Pro Co Group"	248,717.26 €

Opština Elez Han je 22. jula 2022. godine potpisala ugovor za "Uređenje parka Isa Berisha" (asfaltiranje, trotoar, javna rasveta, zelenilo) sa grupom ekonomskih operatera "Murseli Company" & "Marisa". Vrednost ugovora bila je 243.936 evra. Tim je utvrdio da je potpisivanje ugovora obavljeno u kratkom roku jer nije bilo žalbi. To je uslovalo da radovi počnu na vreme i kao rezultat toga sredstva donatora nisu ugrožena, kao što se desilo drugim opštinama.

Ugovor o dopunskom radu

Grupa za Socijalnu reviziju je utvrdila da je bilo problema u procesu ugovaranja, jer opština nije planirala sve radove. Kao posledica toga, opština je morala da potpiše aneks-ugovor o dopunskom radu.

Prilikom analize dokumentacije, tim Socijalne revizije došao je do aneksa-ugovora koji je potpisan između Opštine Elez Han i konzorcijuma "Murseli Company" & "Marisa". Vrednost ovog aneksa-ugovora je 9.998 evra ili 4,10% vrednosti osnovnog ugovora, koji je imao vrednost od 243.936 evra. Aneks je počeo od 22. decembra 2022. godine i planirano je da traje 10 radnih dana.

Tim za reviziju je utvrdio da je bilo nedostataka u planiranju i kao rezultat toga, menadžer ugovora na terenu je podneo zahteve za ove radove. U dokumentaciji ovog ugovora je zahtev " Murseli Company" & "Marisa", za dodatne radove u iznosu od 9.998 evra, od 12.12.2022.godine. Ovde je bilo predviđeno da se izvedu neki poslovi koji nisu bili predviđeni projektom, uključujući i neke izmene koje su urađene na zahtev menadžera ugovora. Opština je saopštila da su izmene i dopunski radovi urađeni nakon intervencija na betoniranju i uništenja zidova bunkera.

Pogrešna kalkulacija pozicija

Prilikom analize dokumentacije, tim je utvrdio da je opština u pojedinim slučajevima dužna da neke radove koji su loše planirani ne izvodi i da ih zameni drugim radovima. Prema pravilima ugovora, ako je ugovorom bilo predviđeno da se na nekom području postavi određeni materijal, ali on nije potreban, onda ga menadžeri mogu zameniti.

Na osnovu dokumentacije ovog tendera proizilazi da je u pojedinim pozicijama ugovora došlo do smanjenja ili povećanja ugovorenih količina. U pismu od 5. decembra 2022. godine, koji je sačinio menadžer projekta Durim Dernjani, od predsednika opštine Mehmet Balazhi je zatražio da se dozvoli dodatni rad, odnosno promena pozicija. U ovom pismu se navodi da smo "naišli na određene nedostatke u projektu/predmeru i predračunu u odnosu na stanje na terenu, gde su identifikovani neki neophodni radovi koji se moraju izvršiti da bi projekat bio završen". U ovom zahtevu se navode i poslovi koji ne moraju da se rade i pozicije koje zahtevaju više posla nego što je ugovoreno. U ovom pismu, menadžer projekta je rekao da izmene u ugovoru i ugovorenim pozicijama ne prelaze vrednost ugovora.

Jedna od izmena u ovom ugovoru su radovi na ograde. Na primer, ugovoreno je 252 metra pocinkovane i plastificirane žičane ograde, koja je planirana da se postavi na postojeće stubove. Cena po metru je bila 10 evra. Ova pozicija sa 252 metra povećana je na 345 metara dužine, odnosno razlika od 930 evra. Pozicija koja je snižena bila je za ogradu i postavljanje čeličnih stubova na svaka 2 metra dužine. Na osnovu podataka ugovora postavljeno je manje stubova od planiranog, a vrednost realizacije pala je sa 4.300 evra na 2.800 evra ili 75 metara dužine manje. Pored toga, izvršene su i izmene na radovima na atmosferskoj kanalizaciji i radovima trotoara.

Novi ugovor za park

Tim za socijalnu reviziju je takođe pronašao da osnovnim ugovorom nisu planirani svi radovi za izgradnju parka. Da bi popunila praznina nekih neplaniranih investicija u prvom ugovoru, opština Elez Han je potpisala još jedan ugovor za isti park. Ovaj ugovor je nosio naziv "Uređenje parka Isa Berisha (asfaltiranje, trotoar, javna rasveta, ozelenjavanje) – druga faza. Ugovor je potpisan 29. maja 2023. godine sa iznosom od 19.999 evra. Ovaj ugovor je potpisan sa istim operaterom koji je izgradio ovaj park, konzorcijumom "Company Murseli" & "Marisa". Ovim ugovorom je predviđeno nekoliko novih pozicija: izgradnja kutka za fitnes, tobogan na igralištu kao i neke skulpture životinja. Pored toga, ovim ugovorom je predviđeno i postavljanje 13 sigurnosnih kamera u parku. Otprilike tri meseca nakon potpisivanja ugovora kojim je bilo predviđeno postavljanje kamera, 15. februara 2023. godine, kompanija koja je izvodila radove u parku podnela je policiji slučaj oštećenja radova u parku. Na kraju su u dotičnom parku postavljene kamere.

Poglavlje IV – Nalazi u sprovođenju ugovora

Najvažnija faza izvođenja radova u investicionom ugovoru je upravljanje projekta. Tim za socijalnu reviziju je analizirao ukoliko su radovi izvedeni prema ugovoru i utvrđenim rokovima.

Opština Elez Han je 22. jula 2022. godine potpisala ugovor vredan 243 hiljade evra sa kompanijom "Company Murseli" & "Marisa". Ugovorom je bilo predviđeno da radovi počnu 5 dana nakon potpisivanja ugovora i da će biti završeni u roku od 6 meseci.

Nezavršetak radova prema dinamici

Tim za socijalnu reviziju je od opštine zatražio dinamički plan radova, jedan od osnovnih dokumenata za izvođenje radova. Timu je iz Opštine Elez Han rečeno da dinamički plan postoji, ali nije poštovan iz više razloga. Kako navode iz opštine, plan nije realizovan zbog padavina, ali i zbog toga što su dva bunkera koja su bila u opasnosti od urušavanja morala da budu uklonjena u prostoru parka. U opštini tvrde da dinamički plan nije mogao da se poštuje ni zato što projekat bio oštećen od neodgovornih lica koji su krali materijal sa gradilišta.

Prema ugovoru, izvođač je trebalo da završi radove 22. januara 2023. godine. Međutim, podaci pokazuju da su radovi završeni tek u junu 2023. godine, odnosno sa zakašnjenjem od oko 5 meseci. Ekonomski operater "Murseli" SH.P.K je poslao pismo opštini Elez Han u kome je tražio da se rok završetka radova produži za još 60 dana. Ovaj zahtev je upućen opštini 14. aprila 2023. godine, nakon što je preduzeće prekoračilo rok za izvođenje radova. Ista firma je 16. juna 2023. godine poslala dopis opštini kojim potvrđuje da su svi radovi završeni a istovremeno je tražila formiranje Komisije za prijem radova.

Tim za socijalnu reviziju je zaključio da na osnovu dinamike završetka radova i dopisa kompanije za završetak radova proizilazi da je došlo do šestomesečnog kašnjenja završetka radova.

Kod posebnih uslova ugovora predviđeno je da opština ima mogućnost da novčano kazni sa 0,20% za neostvarena radna dana, a maksimalni iznos koji se može likvidirati je do 10% iznosa ugovora. Osim toga, Zakon o nabavkama i potpisani ugovor (član 19) daje pravo opštini da, osim kazni, može da raskine ugovor sa ekonomskim operaterom u slučaju kašnjenja izvođenja radova. Opština nije obavestila Grupu socijalne revizije da je izrekla novčanu kaznu izvođaču radova zbog odugovlačenja radova.

Nalazi iz tehničkog prijema radova

Opština Elez Han je formirala Komisiju za prijem radova, koju su činili Adnan Lusnjani, Fatbardha Bushi i Daut Dernjani. Grupa revizije je utvrdila da je Komisija za prijem radova izašla na teren da vrši uvid ukoliko su završeni radovi u skladu sa potpisanim ugovorom.

Komisija za tehnički prijem

Komisija za tehnički prijem je stručni tim opštine koji na kraju projekta vrši pregled radova i na osnovu izveštaja ove ekipe, radovi se prihvataju i vrše se uplate.

Tim za socijalnu reviziju je analizirao izveštaj tehničkog prijema projekta koji je dostavljen Kancelariji za nabavke 4. jula 2023. godine. U ovom izveštaju, Komisija za tehnički prijem je identifikovala neka zapažanja u izvođenju radova.

- Sadnice su u lošem i neprihvatljivom stanju. Ukupno 15 sadnica.
- Popravka betonskih kocki koje su se slegle na dva određena mesta.
- Popravka površina zasađenih travom na pojedinim mestima.
- Ponovno farbanje drvenih sedišta.
- Popravka nekih prskalica sistema za navodnjavanje, koji nemaju dobro podešen pravac prskanja kao i zamena oštećene prskalice.
- Zamena oštećenog stakla prozora bunkera.

Komisija mu je dala 5 dana rok za ove popravne radove. Ista komisija je izradila i podnela Izveštaj o prijemu radova 11. jula 2023. godine. U ovom izveštaju je utvrđeno da su primedbe koje je komisija dala ispravljene prema zahtevu. Komisija za tehnički prijem je zaključila da su "radovi izvedeni uredno, kvalitetno i kvantitetno, u roku navedenom u potpisanom ugovoru". Ovaj zaključak je donesen iako u dosijeu upravljanja ugovorom postoje dokumenti od ekonomskog operatera i opštine Elez Han u kojima se navodi da je bilo kašnjenja u izvođenju radova, opravdanih zbog atmosferskih uslova i štetama pričinjenim tokom izvođenja radova.

Nedostatak bezbednosti na gradilištu

Tim je utvrdio da gradilište nije bilo propisno obezbeđeno tokom faze izgradnje parka. Tim je utvrdio da kompanija nije ogradila prostor bezbednom ogradom koja bi sprečila pristup neovlašćenim licima celom prostoru.

U nedostatku bezbedne ograde, prostor je i bio cilj neodgovornih ljudi koji su ukrali materijal koji pripada izvođaču radova.

Zaključci/preporuke

Na kraju projekta, Tim za socijalnu reviziju je analizirao rad i došao do nekih zaključaka.

- Kao ishod rada Tima za socijalnu reviziju, intervencijom opštine zatvorena su vrata bunkera koji su zatečeni otvorenim.
- Javna rasveta na prostoru sportskog terena je popravljena i posle 20.00 časova nakon komuniciranja tima sa opštinom i direktorom škole.
- Postavljen je sistem za nadzor kamerama u parku.
- Tim je dobio ozbiljna obećanja da će pitanja koja su pokrenuta u vezi sa pristupom osobama sa invaliditetom biti rešena.
- Tim je došao do zaključka da je opština Elez Han imala volju i spremnost da sarađuje sa timom i rešava postavljena pitanja. Takođe, tim je sačinio listu preporuka za Opštinu Elez Han.

Šta se dešava sa preporukama?

Preporuke grupa za socijalnu reviziju služe za poboljšanje upravljanja. Preporuke će se koristiti za poboljšanje budućih projekata i za poboljšanje sadašnjeg projekta.

Preporuke o učešću građana:

- Opština treba da nastavi sa praksom održavanja sastanaka sa zajednicom za projekte poput parka i obuhvata njihove predloge u projekat.
- U cilju sprovođenja građanskog nadzora, opštini se preporučuje da poveća transparentnost prema građanima kroz:
- Objavljivanje više dokumenata o projektima, uključujući projekat i celi ugovor sa ekonomskim operaterima.
- Objavljivanje drugih dokumenata proizvedenih tokom nadzora projekta, kao što su izveštaji nadzornika ili izveštaji o tehničkom prijemu.
- Na oglasnim tablama postaviti ime nadzornika ugovora ili adresu na koju građani mogu da šalju informacije.
- Objavljivanje na internet stranici opštine spiska lica uključenih u nadzor nad opštinskim projektima.

- U toku sastanaka i konsultacija sa građanima, opštini se preporučuje da promeni način organizovanja sastanaka/konsultacija sa građanima. Usredsrediti se da na početku daju više informacija o tome šta se dešavalo sa podnesenim zahtevima građana u prošlosti kao i detaljnije i lakše razumljive informacije o opštinskom budžetu.
- Tim preporučuje da opština posebnim programima obučiti voditelje javnih konsultativnih sastanaka za razvoj njihovih kapaciteta za provokaciju debata, izazivanje tema i davanje predloga za nove projekte u zajednici.
- Opštini se preporučuje da promeni proces dokumentovanja javnih sastanaka. Zapisnici i izveštaji sa ovih sastanaka treba da budu detaljniji, da sadrže sve podatke sa sastanaka.
- Opštini se preporučuje da počne da koristi onlajn platforme kako bi što veći broj građana uključio u javne skupove.

Preporuke o toku planiranja projekta:

- U planiranju velikih projekata opštini se preporučuje da planira realizaciju svih radova a ne delimično.
- Opština mora da obezbedi da se svaki projekat realizuje u skladu sa standardima kako bi prostori bili prilagođeni osobama sa invaliditetom.
- Opština mora da uradi preliminarne studije o stanju na terenu pre nego što donese odluku o postavljanju određenih sistema, kao što je navodnjavanje.
- Projekti opštinske infrastrukture moraju biti povezani na javne sisteme snabdevanja električnom energijom i biti nezavisni od drugih institucija.
- U planiranju radova na sprovođenju Zakona o zaštiti na radu mora se izdvojiti dovoljna sredstva.
- Vremensko planiranje projekta treba da bude bolje, kako bi se garantovala blagovremena realizacija projekata.

Preporuke o toku nadzora projekta:

- Nadzor nad tokom radova treba da bude aktivniji i da spreči mogućnost raznih upropašćenja ili oštećenja.
- Nadzornici moraju dokumentovati štetu pre završetka projekta.
- Nadzornici moraju evidentirati svaki slučaj kada kompanija ne poštuje pravila o bezbednosti i zdravlja na radu.
- Rukovodilac ugovora mora voditi zapisnik nakon svake posete i sastanka sa izvođačem radova.

Preporuke o novim ulaganjima u projekat:

Tim za Socijalnu reviziju je razgovarao i došao do zaključka da za projekat parka u Elez Han biti potrebna nova ulaganja i intervencije. Prema tome, grupa preporučuje opštini da:

- Interveniše i obezbedi sistem za navodnjavanje parka.
- Interveniše i obezbedi održavanje prostora parka.
- Interveniše i prilagodi park za pristup osobama sa invaliditetom.
- Postavi odgovarajuća sedišta i stolove za osobe sa invaliditetom.
- Postavi oznake za osobe sa invaliditetom.
- Obezbedi parking mesta oko parka za osobe sa invaliditetom.
- Svi trotoari i pešačke staze moraju biti pristupačni osobama sa invaliditetom.
- Izgradi javne toalete u parku ili oko parka.
- Postavi česmu za vodu za piće u prostore parka.
- Održi javnu raspravu i odlučiti o sudbini bunkera koji se nalaze u parku.

Pismo predsednika opštine Elez Han

Čim sam primio obaveštenje od projektnog tima DEMOS da 5. maja 2023. godine Opština Elez Han je jedna od opština izabranih koja treba da podlegne Socijalnoj reviziji za projekat "Uređenje parka na ul. Isa Berisha", finansiran od granta učinka, isto sam dočekaio i odobrio u roku od pola sata i izrazio punu spremnost kao predsednik opštine, ali i iz mog upravljačkog tima i drugih opštinskih službenika da se obezbedi cela dokumentacija i informacije koje ste zatražili. Socijalna revizija je jedan od najvažnijih i veoma potreban proces za opštinu Elez Han koji je imao za cilj da identifikuje potrebe i brige naše zajednice u vezi sa parkom Isa Berisha, a kroz ovaj proces su pronađeni nedostaci, ali i nove mogućnosti za poboljšanje kvaliteta života naših građana kroz projekte realizovanih sa porezima samih građana Republike Kosovo. Sada, nakon 8 meseci, u fazi smo prijema Izveštaja o socijalnoj reviziji gde smo pregledali svaki red i shvatili da osim parka Isa Berisha, možemo da u svim projektima koji utiču na zajednice poboljšamo kako u smislu planiranja tako i u pogledu dokumentacije i najveće transparentnosti. Posebna nam je čast što smo izabrani da se vrši Socijalna revizija u jednom od najsmislenijih projekata kako u infrastrukturnom, tako i u istorijskom i emotivnom smislu, jer smo posvećeni identifikovanju svih nedostataka a uzimajući u obzir svaki sugestiju i preporuku koja nam stiže, a to su svakako mogućnosti koje treba realizovati, gde ćemo napraviti akcioni plan i evidentirati sprovođenje preporuka koje proizilaze iz Izveštaja Tima za Socijalnu reviziju. Na kraju, izrazim posebnu zahvalnost i blagodarnost DEMOS-u kao finansijeru projekta, BIRN Kosova za realizaciju projekta, članovima Tima Socijalne revizije na uloženom vremenu i posvećenosti kao i opštinskim službenicima na spremnosti.

Pismo Tima za socijalnu reviziju u opštini Elez Han

Za naš Tim za socijalnu reviziju to je bilo nešto potpuno novo za šta mi kao tim i kao građani do sada nismo čuli niti saznali. Nakon prvih sastanaka i dvodnevne obuke koju smo održali sa timom BIRN-a i predstavnicima DEMOS-a, počeli smo da shvatamo ulogu i značaj Socijalne revizije kao procesa.

Tokom ovih sastanaka obuke naučili smo mnogo važnih stvari o našim pravima koja imamo kao građani u procesu donošenja odluka, transparentnosti i odgovornosti. Naučili smo kako se izradi projekat i kako prolazi kroz institucionalne kanale.

Upoznati smo o procesu javnih nabavki, koje su faze i kako se priprema javni tender.

Mi kao grupa smatramo da je proces Socijalne revizije u Elez Han bio veoma potreban i koristan za nas građane bez razlike ali u isto vreme i za opštinu kao javnu instituciju koja ima za cilj poboljšanje našeg života.

Želimo i nadamo se da će u budućnosti biti ovakvih procesa koji imaju za cilj podizanje svesti građana o procesima donošenja odluka.

Preuzete obaveze od opštine Elez Han za rešavanje preporuka

Preporuke za obuhvatanje građana

Preporuka tima za Socijalnu Reviziju

- ➔ Opština treba da nastavi sa praksom održavanja sastanaka sa zajednicom za projekte poput parka i obuhvata njihove predloge u projekat.

Obveza opštine Elez Hana

Poštovali smo i nastavićemo da poštujemo i postupamo u skladu sa Zakonom br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, član 80. Statuta opštine Elez Han 01. br. 4240 od 30.05.2023. godine, član 10. tačke 1. i 2. Administrativnog uputstva (MLS) br. 03/2020 o transparentnosti u opštinama, ali i prema vašoj preporuci, povećaćemo broj sastanaka sa zajednicom za različite projekte koji imaju uticaj na zajednicu, jer Socijalna revizija još jednom nas je naučila da se projekti prave za zajednicu i treba uključiti što više zainteresovanih strana u takve sastanke, da biste dobili više mišljenja.

-
- ➔ U cilju sprovođenja procesa građanskog nadzora, opštini se preporučuje da poveća transparentnost prema građanima kroz:

-Objavlјivanje više dokumenata o projektima, uključujući projekat i celi ugovor sa ekonomskim operaterima.

-Objavlјivanje drugih dokumenata proizvedenih tokom nadzora projekta, kao što su izveštaji nadzornika ili izveštaji o tehničkom prijemu.

-Na oglasnim tablama postaviti ime nadzornika ugovora ili adresu na koju građani mogu da šalju informacije.

-Objavlјivanje na internet stranici opštine spiska lica uključenih u nadzor nad opštinskim projektima.

Opština Elez Han je spremna da objavi svu gore navedenu dokumentaciju: detaljan projekat, cele ugovore, predmere i predračune sa cenama, posebne uslove ugovora, imena nadzornika i rukovodilaca projekta kao i svih drugih lica obuhvaćenih u nadzor. U tom smislu, treba napomenuti da su od januara 2022. godine do sada sve odluke predsednika opštine sakupljene u pdf. formatu, a u roku od 10 dana od narednog meseca objavljene su u posebnom delu na zvaničnoj internet stranici opštine, ali apsolutno neće biti nikakav problem što će svaka odluka o određivanju rukovodilaca i nadzornika projekta biti javna bliže građanima, na oglasnoj tabli na ulazu u objekat opštine, sada digitalizovanoj.

Preporuke za obuhvatanje građana

U toku sastanaka i konsultacija sa građanima, opštini se preporučuje da promeni način organizovanja sastanaka/konsultacija sa građanima. Usredsrediti se da na početku daju više informacija o tome šta se dešavalo sa podnesenim zahtevima građana u prošlosti kao i detaljnije i lakše razumljive informacije o opštinskom budžetu.

Vaša preporuka je odgovarajuća i to je detalj po kojem smo možda i postupili, ali možda i ne na nekim sastancima, ali možda nije bio naveden u zapisnicima, jer je postojao određeni format zapisnika i nastavljeno je sa tim formatom. Imajući u vidu da smatramo da će ova preporuka izuzetno pomoći povećanju poverenja građana u opštinsku instituciju i na taj način uticati na povećanje broja učesnika.

Takođe, posebnu pažnju posvetićemo i izradi nacrtu budžeta ali i drugih opštinskih planova koji se pojavljuju u javnim konsultacijama prema utvrđenim zakonima, kako bismo pružili tačne, detaljne i lakše razumljive informacije.

Tim preporučuje da opština posebnim programima obučiti voditelje javnih konsultativnih sastanaka za razvoj njihovih kapaciteta za provokaciju debata, izazivanje tema i davanje predloga za nove projekte u zajednici.

Imali smo odličnu saradnju sa organizacijama koje su nam omogućile obuku u različitim oblastima, kako iz proceduralnog aspekta, ponašanja i poznavanja zakona, kako za političko, tako i za civilno osoblje, kao što je KIJU a što ćemo uzeti u obzir da pronađemo načine za obuku voditelja da razrade teme i podstaknu diskusije sa učesnicima, jer samo na taj način možemo dobiti više predloga, sugestija i preporuka.

Preporuke za obuhvatanje građana

➔ Opštini se preporučuje da promeni proces dokumentovanja javnih sastanaka. Zapisnici i izveštaji sa ovih sastanaka treba da budu detaljniji, da sadrže sve podatke sa sastanaka.

Kao što smo već napomenuli, da se ne bismo ponavljali, napravićemo još jedan način vođenja zapisnika, gde ćemo u uvodnim delovima dati i najsitnije, ali važne detalje koji će biti zabeleženi. Imajući u vidu da je zapisnik pisan rukom i sniman diktafonom kako ne bi izbegao a da se diskusija ne zabeleži, bilo je prilično teško, plus činjenica da su službenici koji su vodili zapisnik bili na drugim pozicijama, neki čak i sa dodatnim zadacima, a vođenje zapisnika do svakog detalja postalo je otežano, tako da se nisu mogli izneti svi detalji diskusija. Međutim, razmatramo mogućnost digitalnog prepisivanja javnih rasprava i drugih važnih sastanaka, kao što su Upravni odbor, sednice Skupštine opštine, sednice opštinskih odbora itd.

➔ Opštini se preporučuje da počne da koristi onlajn platforme kako bi što veći broj građana uključio u javne sastanke.

Upravo smo počeli da šaljemo pozive za javne rasprave putem elektronskih poruka na telefon, društvene mreže, mejlove, saopštenja na zvaničnim internet stranicama opštine i predsednika opštine kao dve najpraćenije stranice, ali i fizičkim pozivima predstavnicima institucija, privrednicima, nevladinim organizacijama, naseljima i selima na vidnim mestima, ali i obraćanjem predsednicima mesnih odbora. Pozitivno je uticao ovakav način pozivanja, gde smo za dobar procenat povećali broj učesnika, posebno žena, udruženja Handikos, NVO-a itd. Ali učešće u javnim konsultacijama i dalje predstavlja problem, ali usredsređeni smo da pošaljemo informacije u svaki dom.

Preporuke za proces planiranja projekta

➔ U planiranju velikih projekata, opštini se preporučuje da planira realizaciju svih radova, a ne delimično.

Svrha opštine je da donese i realizuje projekte koji utiču na poboljšanje svakodnevnog života stanovnika našeg grada. Ograničeni budžet opštine Elez Han za kapitalne investicije, često je uticao na to da čak i veliki projekti koji se izrađuju moraju da budu odloženi do pojavljivanja donatora ili finansiranja sa centralnog nivoa ili moraju da se realizuju deo po deo. Projekti koji se realizuju deo po deo, uzima vreme da se završe, često se na tom putu pojavljuju detalji koji su, radi poboljšanja morali da se planiraju deo po deo. Iskreno, bez želje da to opravdavamo, prihvatamo vašu preporuku i potrudićemo se da u početku naši projekti budu veliki i upečatljivi u zajednici i izrađeni do najsitnijeg detalja.

➔ Opština mora da obezbedi da se svaki projekat realizuje u skladu sa standardima kako bi prostori bili prilagođeni osobama sa invaliditetom.

Jedan od kriterijuma o kojima vodimo računa svaki put, kao i prilikom otvaranja postupaka pokretanja u fazi nabavke ali i drugih projekata, ne samo infrastrukturnih, jesmo za jednak pristup za sve, pa i za osobe sa invaliditetom. U ovom slučaju ćemo pojačati kontrolu u nadzoru projekata i pooštriti proces tehničkog prijema radova u projektima uzimajući u obzir standarde za jednak pristup.

➔ Opština mora da uradi preliminarne studije o stanju na terenu pre nego što donese odluku o postavljanju određenih sistema, kao što je navodnjavanje.

S obzirom na problem sa kojim smo se suočavali tokom letnje sezone, a to je nedostatak navodnjavanja zelenila u parku "Isa Berisha", što je izazvalo sušu, veoma gorko iskustvo, za koje ćemo posebno voditi računa da ovaj problem ne postoji u drugim projektima.

Preporuke za proces planiranja projekta

- ➔ Projekti opštinske infrastrukture moraju biti povezani na javne sisteme snabdevanja električnom energijom i biti nezavisni od drugih institucija.
- ➔ U planiranje radova na sprovođenju Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu potrebno je izdvojiti dovoljna sredstva.
- ➔ Vremensko planiranje projekta treba da bude bolje, kako bi se garantovala blagovremena realizacija projekata.

Tokom 2024. godine, a i dalje, posvetićemo se da odgovarajućim projektima prilagoditi sezoni jer smo naišli na probleme sa projektima koji su kasnili i vlažno vreme je uticao na prekid radova, što je došlo do odlaganja vremena završetka radova.

Preporuke za nova ulaganja u projekat

Tim za Socijalnu reviziju je razgovarao i došao do zaključka da za projekat parka u Elez Han biti potrebna nova ulaganja i intervencije. Prema tome, grupa preporučuje opštini da:

- ➔ Interveniše i obezbedi sistem za navodnjavanje parka i obezbediti sistem za navodnjavanje za park.

Budžetske mogućnosti planirane za 2024. godinu su iscrpljene, a sa ograničenim budžetom od samo 543 hiljade evra za kapitalne investicije, a i planiranje je bilo prilično ograničeno, biće prilično teško ulagati u sofisticirani sistem navodnjavanja, ali imamo odličnu saradnju sa lokalnim akterima i omogućićemo da se u trenutku kada zelene površine neće moći navodnjavati, navodnjavanje se vrši ručno, cisternama itd.

- ➔ Interveniše i obezbedi održavanje prostora parka.

Opština Elez Han ima Memorandum o saradnji sa NPL "Pastrimi" – Elez Han gde je predviđeno da u skladu sa plaćanjem kao što se navodi u memorandum, NPL "Pastrimi" se obavezuje da održava javne prostore, uključujući i park "Isa Berisha". Mogućnosti za zapošljavanje radnika za održavanje su male ili gotovo nemoguće, jer u odobrenom broju civilnih službenika nema slobodne pozicije, ali ni ona koja su bila, nisu prilagođena održavaocu/čistaču/administratoru, ali je bilo drugih praznih mesta a bilo je potrebno za tok rada i u skladu sa zakonima i propisima. Povećaćemo saradnju sa NPL "Pastrimi" kako bi mogao da se angažuje radnik/održavaoc za parkove.

Preporuke za nova ulaganja u projekat

- ➔ Intervenise i prilagodi park za pristup osobama sa invaliditetom.
- ➔ Postavi odgovarajuća sedišta i stolove za osobe sa invaliditetom.

Preispitaćemo sve prostore kao što su deo ulaza u park, deo sedišta, deo igračaka, trotoari, stolovi, verande itd., koji ukoliko zahtevaju velike iznose za intervenciju, ostaće za 2025. godinu, ali svakako ćemo uložiti maksimalne napore da vaše preporuke navedene u izveštaju sprovedemo kroz druge moguće prihode.

-
- ➔ Postavi oznake za osobe sa invaliditetom.

Što se tiče preporuke za postavljanje signalizacije za osobe sa invaliditetom, nakon preispitivanja prostora parka moći će se tačno utvrditi gde postoji potreba za postavljanjem signalizacije za osobe sa invaliditetom, na primer postavljanje oglasnih tabli za posebne prostore za osobe sa invaliditetom, ipak, ukoliko će postavljanje akustike biti teško realizovati 2024. godine, ne isključujemo mogućnost da se realizuje 2025. godine.

-
- ➔ Obezbedi parking mesta oko parka za osobe sa invaliditetom.

Parking namenjen vrtiću i prostoru parka ispunjava kriterijume da bude prostor parka za osobe sa invaliditetom u blizini je parka i ima dovoljno prostora, dok postavljanje znakova neće biti problem za realizaciju, čim se pruža prilika.

Preporuke za nova ulaganja u projekat

- ➔ Svi trotoari i pešačke staze moraju biti pristupačni osobama sa invaliditetom.

Zabeležićemo mesta u koje će možda biti teško pristupiti osobama sa invaliditetom i 2025. godina može biti godina u kojoj ćemo imati budžet za planiranje promena, ali mora da se napravi finansijska kalkulacija i ako će nam se dati mogućnost, i u 2024. godinu može da se interveniše.

-
- ➔ Izgradi javne toalete u parku ili oko parka.

U tekućoj godini smo raspisali postupak i već je potpisan Ugovor o uređenju kanalizacije na nekoliko područja, uključujući i park "Isa Berisha", a ovo je korak bliže realizaciji postavljanja javnog toaleta u ili oko parka.

-
- ➔ Postavi česmu za vodu za piće u prostore parka.

Uspostavljanjem rada fabrike za preradu vode u selu Dimce i početkom snabdevanja pijaćom vodom u urbanom delu grada, javna česma će biti više nego potrebna i biće postavljena, međutim rešenje može biti i otvaranjem bunara, što nakon analize moguće je otvoriti ga, tako da posetioci parka imali vodu za piće.

Preporuke za nova ulaganja u projekat

- ➔ Održi javnu raspravu i odlučiti o sudbini bunkera koji se nalaze u parku.

Cilj očuvanja bunkera kao dela istorije je bio da, gde nekada je bilo mesto okupljanja bivše jugoslovenske vojske, u slobodi mogu da budu iskorišćeni za neko dobro. Jedna od ideja predsednika bila je da se jedan od bunkera pretvori u mali muzej, gde bi mogao da se koristi za razne kulturne događaje kao što su sajmovi knjiga, fotografija, slika itd., ideja sa kojom su se složili veliki broj građana, a bi bila svojevrsna poruka da se nekadašnji bunker straha sada koristi kao bunker kulture i razvoja. Dok drugi mogu da se iznajmljuju kompanijama za određene delatnosti, a prikupljanje prihoda od zakupa moguće je zapošljavanje jednog radnika za održavanje parka. Do sada smo primili razne ideje, ali ćemo svakako organizovati javnu raspravu i odlučiti o njihovoj sudbini.

Tim za socijalnu reviziju u Elez Hanu

Br.	Ime i prezime	Zanimanje/funkcija
1	Hamide Livoreka	Sportistkinja
2	Ajferre Curri	Sportistkinja
3	Teuta Hasallari	LOAS
4	Blerta Hasallari	LOAS /ekološki aktivista
5	Visar Hasallari	Predsednik LOAS -a/student
6	Zgjim Qajani	Sportista
7	Altina Mici	Sportistkinja
8	Jolinda Mici	Sportistkinja
9	Lejla Bela	Sportistkinja
10	Zirafete Ramuk	HandiKos/osoba sa invaliditetom
11	Nerxhivane Berisha	HandiKos/osoba sa invaliditetom
12	Rabije Berisha	HandiKos/pratilja osobe sa invaliditetom
13	Xhelsime Berisha	Majka Isa Berishe, čije ime nosi park
14	Muhamet Berisha	Otac Isa Berishe, čije ime nosi park
15	Bidajet Kalisi	KBS – razminiranje
16	Xhelil Berisha	Penzioner
17	Shefket Lusjani	Penzioner
18	Isuf Berisha	Penzioner
19	Ardit Kuka	LOAS
20	Nurdane Kuka	LOAS
21	Arbenita Bajrami	Profesorka
22	Era Bajramaliu	Sportistkinja

Co-funded by
the European Union

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sweden
Sverige

Norwegian Embassy